

31.01.2022

Der er lang vej til EU's uafhængighed af russisk gas

Rusland leverer omkring 40 pct. af al naturgassen i EU. Vi risikerer ikke kun at stå over for en ny kold krig, men også en lang kold vinter.

Skrevet af

Anders Overvad

William Rohde Madsen

✉ wrm@thinkeuropa.dk

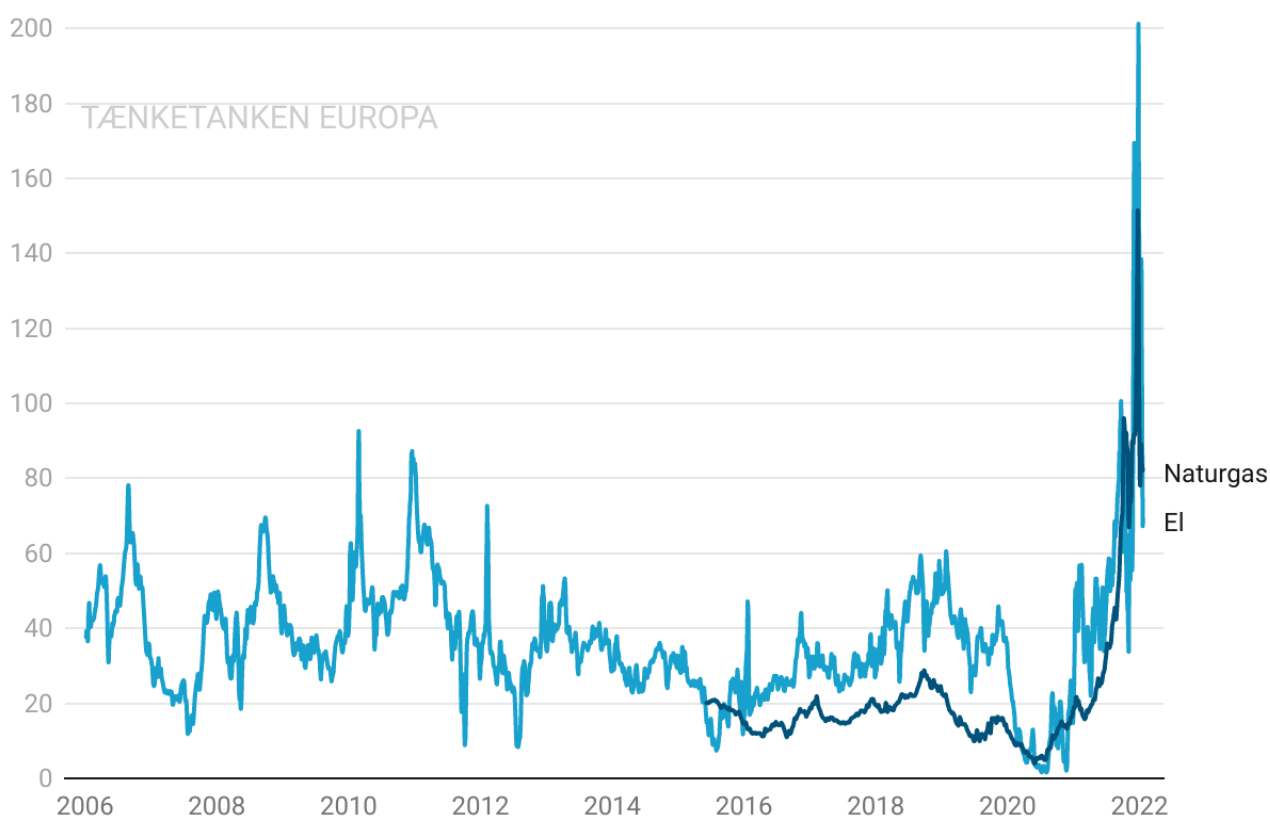
EU dækker næsten 1/4 af sit energibehov med naturgas, og derfor er det ikke uvæsentligt hvis Rusland lukker for gasleverancer. Det begrænser EU's handlingsmuligheder. Særligt østeuropæiske lande samt Tyskland og Italien har en stor afhængighed af russisk gas.

Stigende gaspriser

Gaspriserne er steget kraftigt igennem 2021, og elpriserne er fulgt med op, jf. figur 1. Elpriserne er steget som konsekvens af den perfekte storm på elmarkedet. Stigende gaspriserne vurderes som den primære faktor i elprisernes himmelflugt, men også en række andre sekundære faktorer har været på spil. Stigende priser på CO2-kvoter, høj efterspørgsel som følge af den økonomiske genopretning og lavere el-produktion fra vand, vind og sol som følge af ikke optimale vejrforhold^[1].

Figur 1. Gas- og elpriserne er steget voldsomt igennem 2021

Udvikling i ugentlige priser (EUR/MWh) på el i norden og naturgas i Europa.

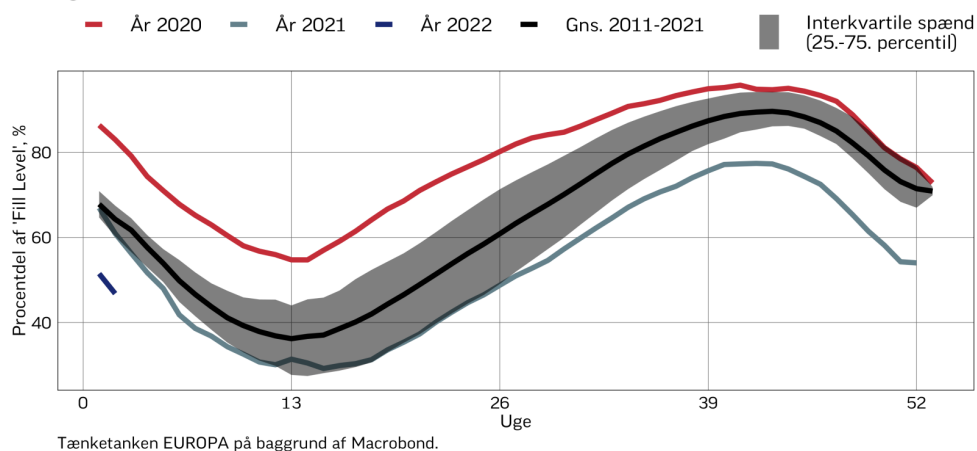
Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Macrobond • Lavet med Datawrapper

Så hvad har drevet de stigende gaspriser?[2]. En af årsagerne skyldes, at Rusland ikke har justeret udbuddet af gas tilstrækkeligt. Dertil var Europas gaslagre lave ved indgangen af 2021, og lagrene er i dag væsentlig lavere end de normalt ville være på denne tid af året, jf. figur 2.

Situationen er altså tilspidset på det europæiske gasmarked. Det mærker forbrugerne i øjeblikket i form af højere elpriser. Lagrene er i forvejen på et lavt niveau, og den normale udvikling vil tilsige yderligere fald i lagrene over de kommende uger. Det lægger et pres på de i forvejen høje energipriser, særligt hvis vi får en hård vinter[3].

Figur 2: EU's opbevaring af naturgas er kritisk lavt

Europas relative opbevaring af naturgas hver uge i løbet af et gennemsnitligt år mellem 2011 og 2022.

Stor forskel på EU-landes afhængighed af gas

En del af den nuværende situation skyldes også, at EU over de sidste 30 år er blevet mere afhængige af naturgas. I 1990 dækkede EU 17 pct. af sit energibehov med naturgas - en andel der var steget til knap 25 pct. i 2020 jf. figur 3.

Figur 3: Europa forbruger mere naturgas

Europas brutto energiforbrug (efter brændselsinput) per type, millioner tons olieækvivalent, 1990-2020

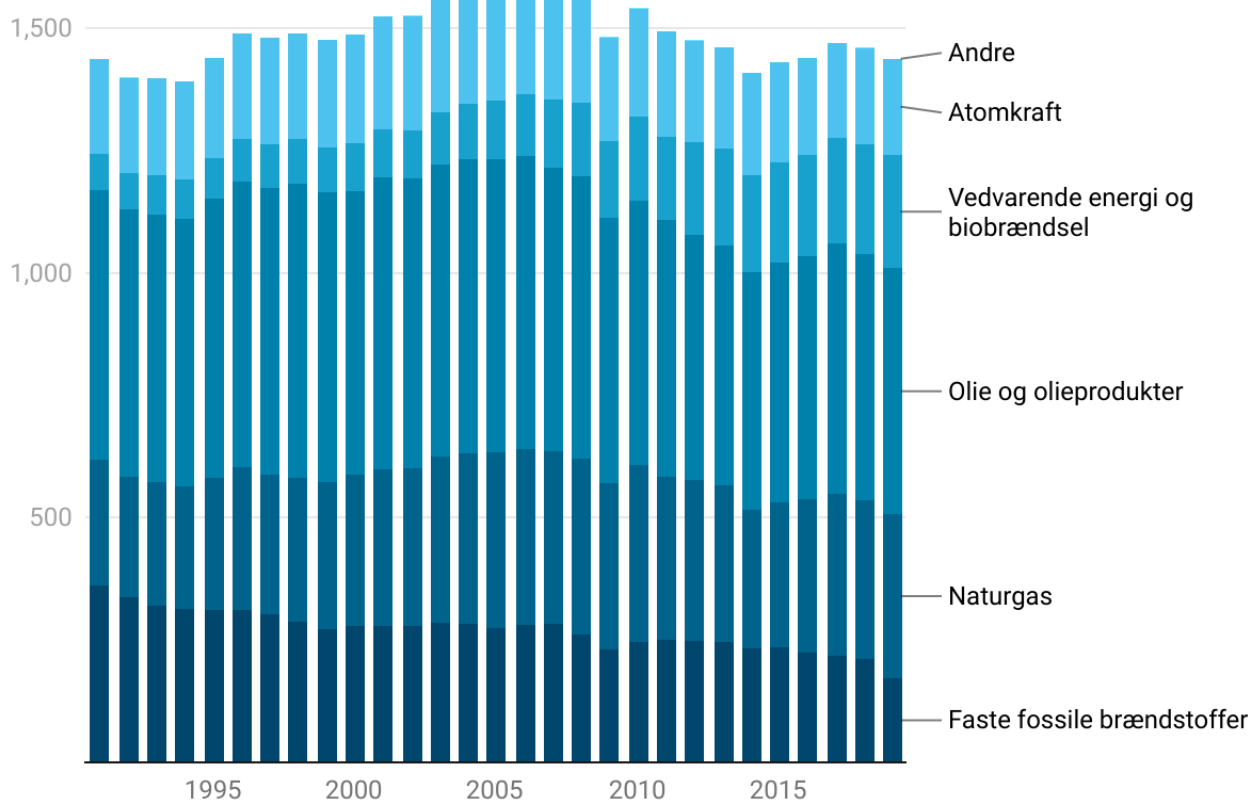

Chart: Tænk tanken EUROPA • Source: Eurobarometer • Created with Datawrapper

I dag er der dog stor forskel på hvor meget naturgas, der bruges til at dække EU-landenes energiforbrug jf. figur 4. I 2020 dækkede Sverige 2 pct. af sit energibehov med naturgas, hvor lande som Nederlandene, Italien og Tyskland dækker henholdsvis 44, 41, og 26 pct. af deres energibehov med naturgas.

Figur 4: Bruttoenergiforbrug efter brændselsinput i 2020

Procentandel (%) af brutto energiforbrug efter brændselsinput i 2020

■ Faste fossile brændstoffer ■ Olie og olieprodukter ■ Andre ■ Naturgas ■ Atomkraft ■ Vedvarende energi og biobrændsel

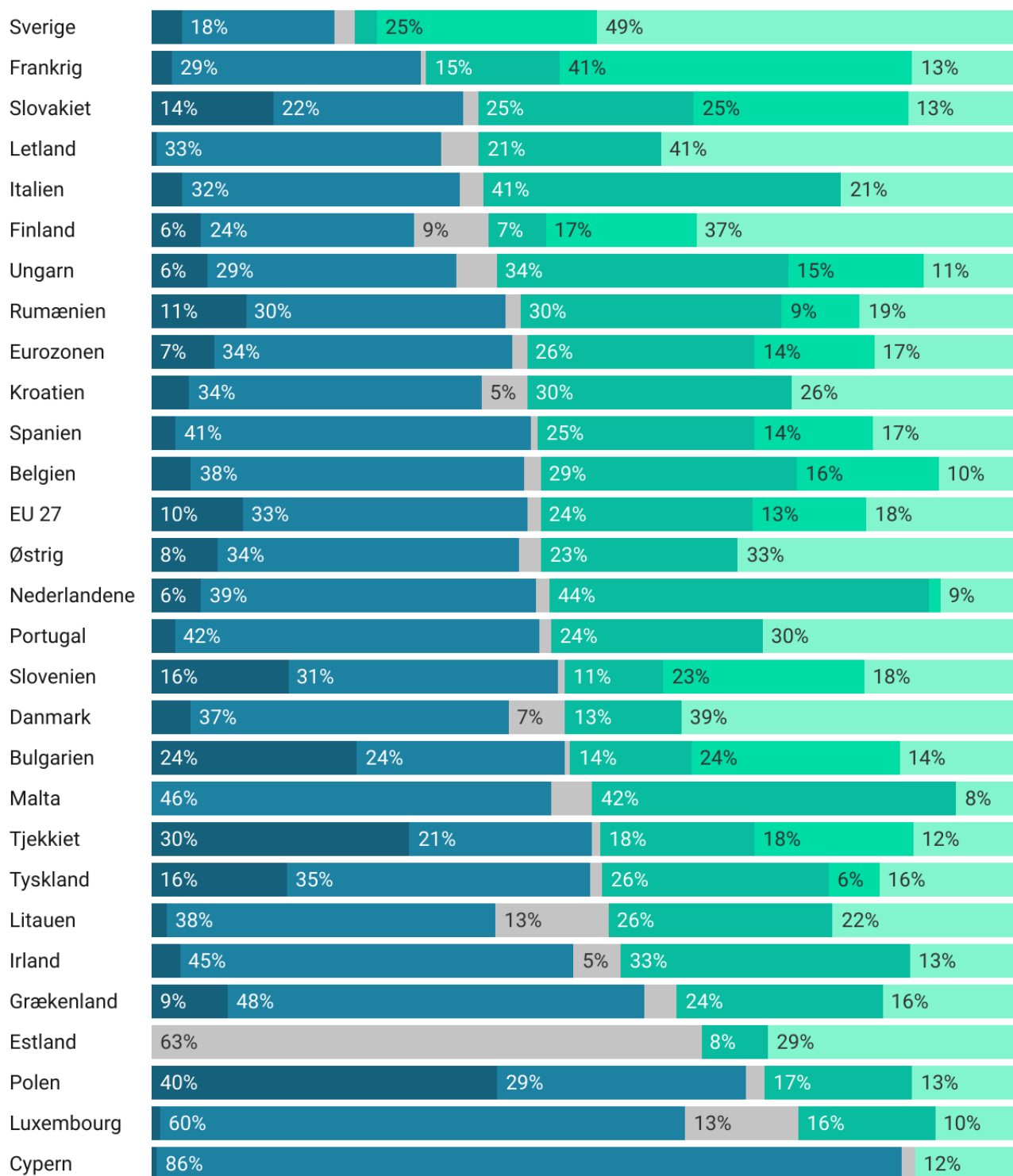

Chart: Tænketanken EUROPA • Created with Datawrapper

Størstedelen af EU's naturgas importeres

Udover de CO₂-relaterede problemer ved brugen af naturgas, så producerer EU-landene selv kun en lille del af den naturgas de bruger, og de er derfor meget afhængige af udenlandske leverandører.

Figur 5: Europa er blevet mere afhængige af olie og naturgas siden 1990

Energi afhængighed, målt ved import relativ til forbrug, 1990-2020

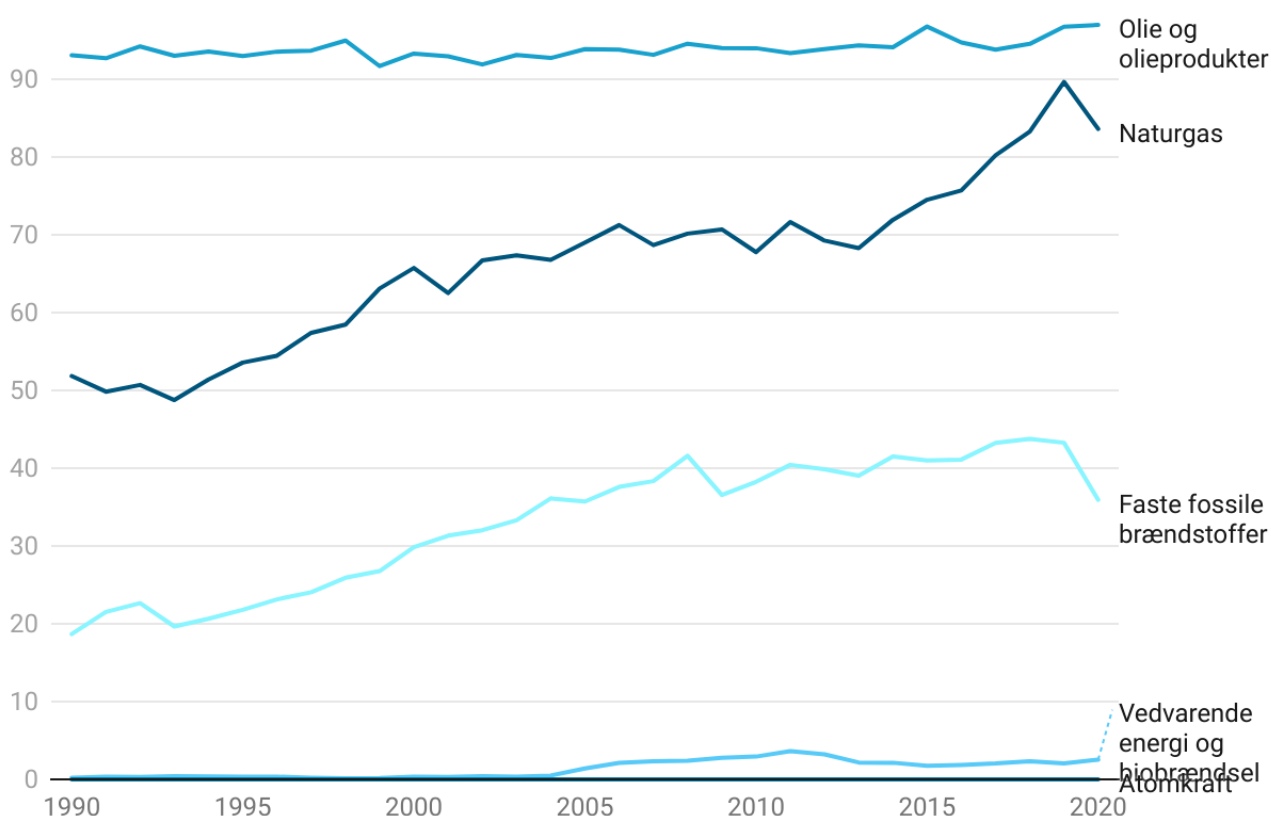

Chart: Tænk tanken EUROPA • Source: Eurostat • Created with Datawrapper

EU's største leverandør af naturgas er ubetinget Rusland^[4] der i 2019 leverede næsten 40 procent af den importerede naturgas i EU. Der er dog stor forskel på, hvor afhængige EU-landene er af russisk gas, jf. figur 6.

Figur 6: Flere EU-lande importerer næsten kun eller kun Russisk naturgas

Procentandel (%) af import af naturgas som kommer fra Rusland, 2019

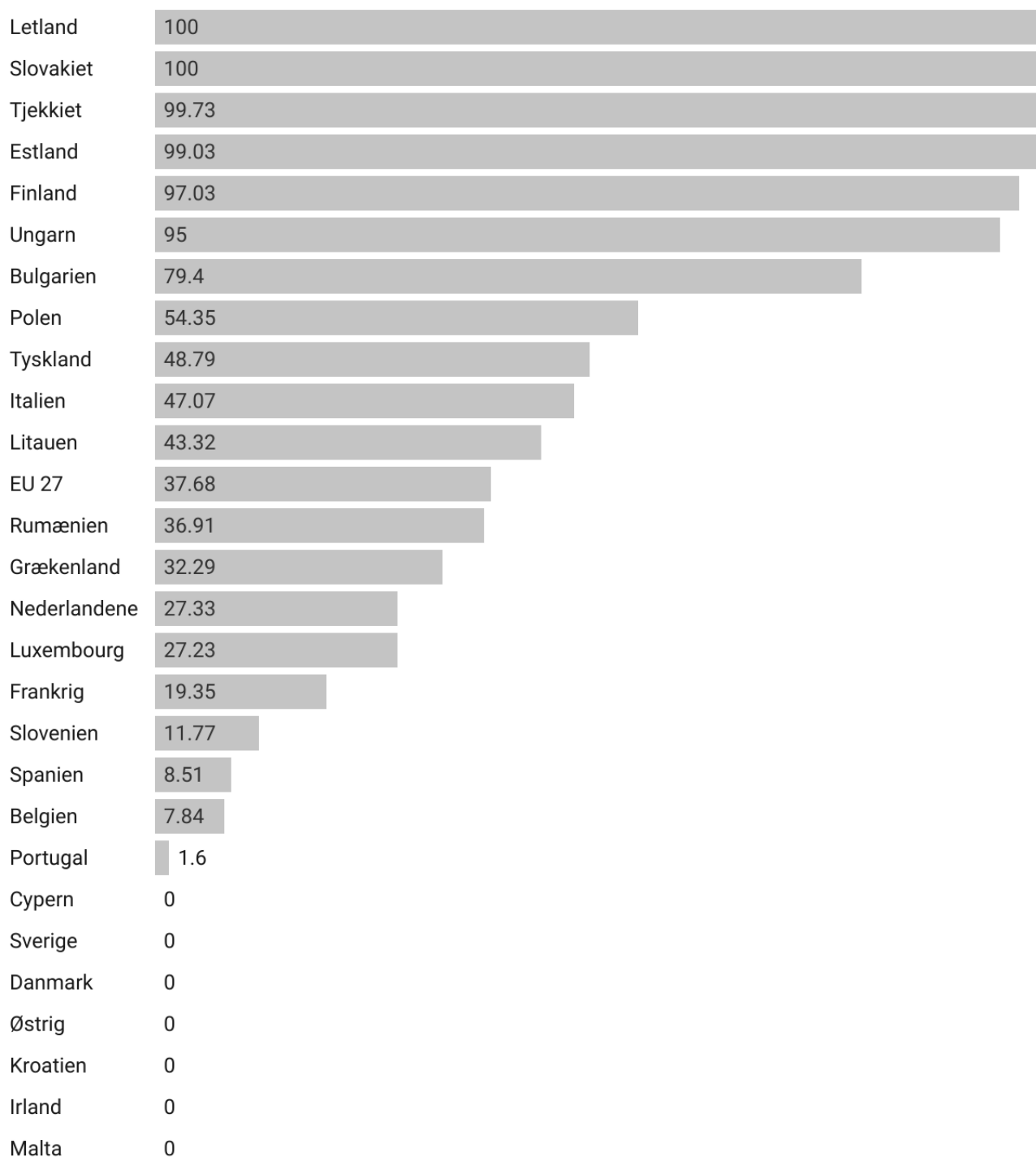

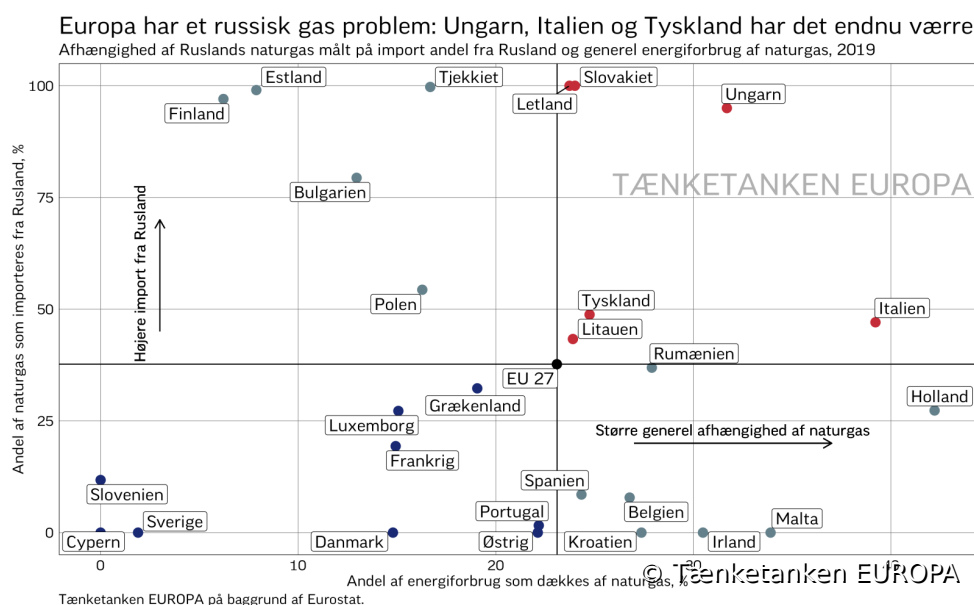
Chart: Tænk tanken EUROPA • Source: Eurostat • Created with Datawrapper

Lande som Slovakiet og Letland importerer kun gas fra Rusland, mens lande som Spanien og Belgien importerer omkring 8 pct. af deres naturgas fra Rusland.

For hvilke EU-lande udgør den russiske gas et problem?

Andelen af gas der importeres fra Rusland, er i sig selv ikke et problem, for de lande der bruger en relativt lille mængde gas i deres energiforsyning. Figur 7 sammenholder derfor andelen af gas i energiforsyningen med mængden af importeret russisk gas. Figur 7 viser, at det generelt er de østeuropæiske lande der vil blive ramt særligt hårdt, såfremt Rusland vælger at skære i deres gaseksport. Men også lande som Tyskland og Italien vil fryse, hvis Rusland lukker for gassen.

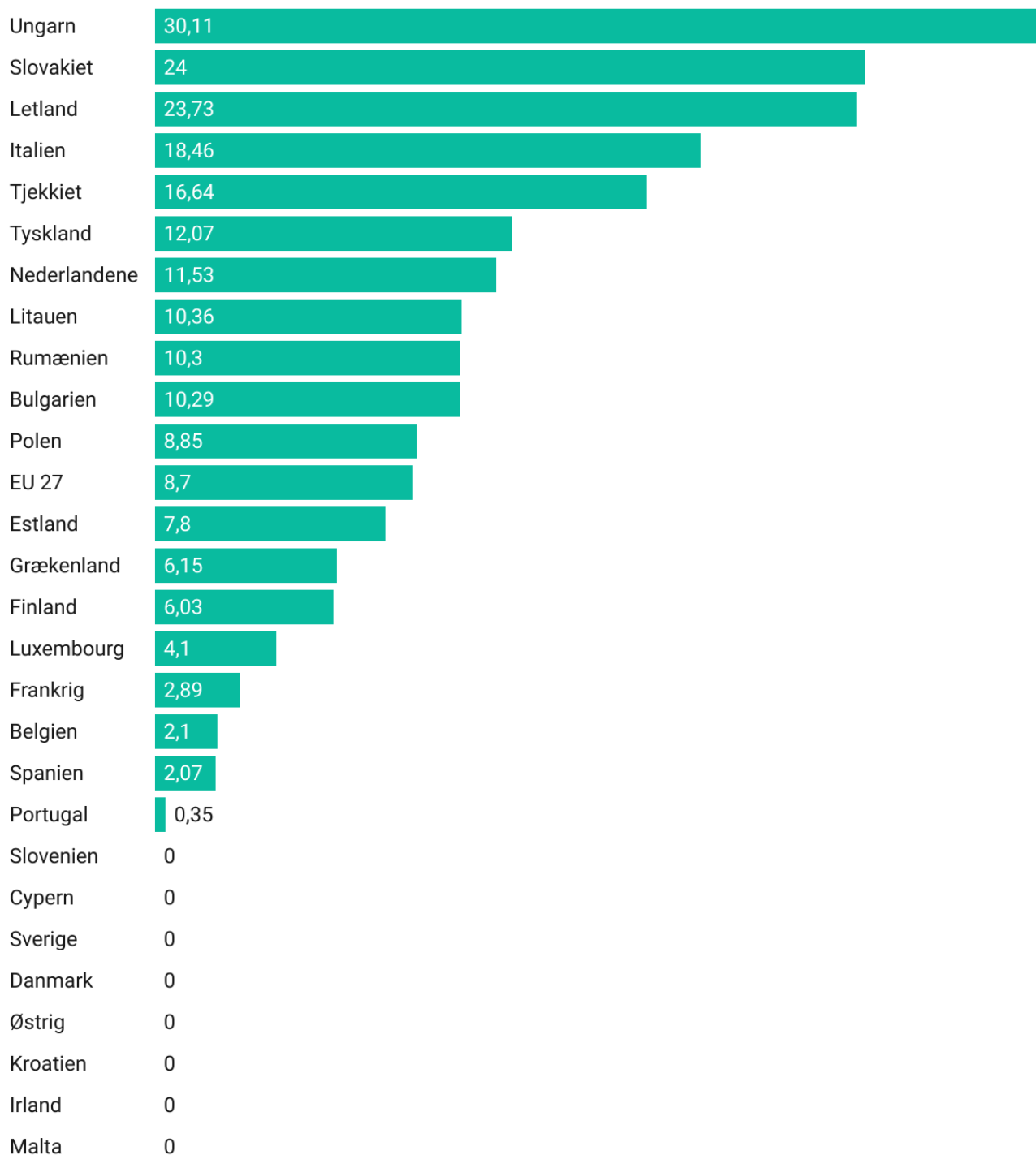
Figur 7:

Man kan ud fra Figur 7 rangordne landes afhængighed udtrykt ved andelen af deres totale energi som blev dækket af russisk gas i 2019. Figur 8 viser dette efter, at man har ganget landets andel af energiforbrug som dækkes af naturgas med dets andel af naturgas som importeres fra Rusland.

Figur 8: Mange EU-lande er afhængige af russisk naturgas

Andelen af landes energibehov som dækkes af russisk gas, 2019.

Grafik: Tænketanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

På den korte bane er det svært at gøre noget ved EU's gasproblem, men på den lange bane er der flere værktøjer. En øget uafhængighed fra russisk gas vil kunne klares ved at finde andre lande at importere fra, eller generelt mindske brugen af gas i EU.

Det sidste har dog lange udsigter, da EU står til at erklære naturgas til en grønenergitype, og derved forlænge brugen af naturgas i Europa[5].

Udfordringen skal dog lykkes. Som Sveriges tidligere statsminister Carl Bildt udtrykte det for nyligt: "Vi risikerer ikke kun at stå over for en ny kold krig, men også en lang kold vinter!".

Fodnoter

[1] <http://thinkeuropa.dk/politik/energikrisen-kan-sende-eus-groenne-omstilling-paa-slingrekurs-europaital>

[2]

http://thinkeuropa.dk/sites/default/files/energikrisen_kan_sende_eus_groenne_omstilling_pa_slin

[3] <https://www.bruegel.org/2021/12/how-serious-is-europes-natural-gas-storage-shortfall/>

[4]

[5] <https://www.marshallcenter.org/en/publications/occasional-papers/europes-dependence-russian-natural-gas-perspectives-and-recommendations-long-term-strategy-0#toc-chapter-4-recommendations>